

Зборник радова са X научног скупа младих филолога Србије, одржаног
31. марта 2018. године
на Филолошко-уметничком факултету у Крагујевцу

САВРЕМЕНА ПРОУЧАВАЊА ЈЕЗИКА И КЊИЖЕВНОСТИ

Година X / Књ. 1

Крагујевац, 2019.

САДРЖАЈ

ПРВА ДЕЦЕНИЈА: НАУЧНИ СКУП МЛАДИХ ФИЛОЛОГА
СРБИЈЕ „САВРЕМЕНА ПРОУЧАВАЊА ЈЕЗИКА И
КЊИЖЕВНОСТИ” /5

ЈУБИЛАРНА, ДЕСЕТА ЛИНГВИСТИЧКА КЊИГА ЗБОРНИКА
„САВРЕМЕНА ПРОУЧАВАЊА ЈЕЗИКА И КЊИЖЕВНОСТИ” /7

І ДИЈАЛЕКТОЛОШКА ПРОУЧАВАЊА

Милица Божић Синчук

СИСТЕМ АКЦЕНТУАЦИЈЕ У ГОВОРУ ЛАПОВА КОД КРАГУЈЕВЦА / 15

Јацек Кудера

КОНФРОНТАТИВНА АКУСТИЧКА АНАЛИЗА /Ә/
У СЕВЕРНОМ, ЦЕНТРАЛНОМ И ЈУЖНОМ КАШУПСКОМ / 25

Душан Стефановић

МУШКИ И ЖЕНСКИ ЛИЧНИ НАДИМЦИ
У СЕЛУ КАТУНУ КРАЈ АЛЕКСИНЦА / 35

Стефан Милосављевић

СЕМАНТИКА И ПРАГМАТИКА ЕВАЛУАТИВНОГ РЕФЛЕКСИВНОГ
ДАТИВА У ГОВОРУ ЈАБЛАНИЧКОГ КРАЈА (У СВЕТЛУ СРОДНИХ
ФЕНОМЕНА У ДРУГИМ ЈЕЗИЦИМА/ГОВОРИМА) / 45

ІІ МОРФОСИНТАКСИЧКА, ТВОРБЕНА И ЛЕКСИКОЛОШКА ПРОУЧАВАЊА

Јована Ситојановић

ВАЛЕНТНОСТ ГЛАГОЛА СА ПРЕФИКСОМ *AUS-* У НЕМАЧКОМ
ЈЕЗИКУ И ЊИХОВИ ЕКВИВАЛЕНТИ У СРПСКОМ / 61

Сања Коларевић

ПРЕФИКСИ СА ЗНАЧЕЊЕМ ДИРЕКТНЕ ПРОСТОРНЕ
ЛОКАЛИЗАЦИЈЕ У РУСКОМ ЈЕЗИКУ / 75

Сандра Савић

ИМЕНИЦЕ СУБЈЕКТИВНЕ ОЦЕНЕ У РОМАНУ *КОРЕНИ* / 83

Весна Филиповић

ДЕВЕРБАТИВНЕ ИМЕНИЦЕ СА ЗНАЧЕЊЕМ СИМУЛТАНОСТИ У
КЊИЖЕВНОУМЕТНИЧКОМ И ЖУРНАЛИСТИЧКОМ СТИЛУ / 95

Милош Макевић

О ЛЕКСЕМИ *ДОМАЗЕТ* / 105

Нађашиа Козомора
АСОЦИЈАТИВНО ПОЉЕ КОНЦЕПТА РУКА У РУСКОМ ЈЕЗИКУ / 111

Весна Мићић
ЛИЦЕ КАО ЛОКАЛИЗАТОР ЕМОЦИЈА
У РУСКОМ И СРПСКОМ ЈЕЗИКУ / 119

Александар Т. Танасијевић
СЕМАНТИЧКА АНАЛИЗА ФРАЗЕОЛОШКИХ ЈЕДИНИЦА СА
КОМПОНЕНТОМ БОГ У ШПАНСКОМ И СРПСКОМ ЈЕЗИКУ / 129

Анђела Васиљевић
О МЕТАФОРИ У ГЕОГРАФСКОЈ ТЕРМИНОЛОГИЈИ (НА ОСНОВУ
ПРИМЕРА ИЗ ФРАНЦУСКОГ И СРПСКОГ ЈЕЗИКА) / 141

Јелена Шћефан
АСПЕКТИ СЕМАНТИЧКОГ ПРИМОВАЊА: АСОЦИЈАТИВНА
ПОВЕЗАНОСТ И ПРЕКЛАПАЊЕ СЕМАНТИЧКИХ ОДЛИКА У ОДНОСУ
ПРЕМА ЕМОЦИЈАМА И ТРЕНУТНОМ РАСПОЛОЖЕЊУ / 153

III СИНТАКСИЧКА И СТИЛИСТИЧКА ПРОУЧАВАЊА

Марина Шафер
О ЈЕДНОМ ТИПУ УСЛОВНИХ РЕЧЕНИЦА С ВЕЗНИКОМ ДА У „СРПСКИМ
НАРОДНИМ ПОСЛОВИЦАМА” ВУКА СТЕФАНОВИЋА КАРАЏИЋА / 165

Јулијана Стевановић
ДОСАДАШЊА ПРОУЧАВАЊА НЕПРЕДИКАТСКИХ
РЕЧЕНИЦА У НАУЦИ О СРПСКОМ ЈЕЗИКУ / 177

Александра Савић
УПОТРЕБА И ЗНАЧЕЊЕ ПРЕДЛОГА ИЗ УЗ КОНКРЕТНЕ
ЛОКАЛИЗАТОРЕ У СРПСКОМ ЈЕЗИКУ / 185

Данијела Милчић Ђошић
ОСНОВНЕ ОДЛИКЕ НАУЧНОГ СТИЛА ТИХОМИРА ЂОРЂЕВИЋА
У ДЕЛУ *НАШ НАРОДНИ ЖИВОТ*
(НА ПРИМЕРУ АДВЕРБИЈАЛНЕ ДЕТЕРМИНАЦИЈЕ) / 193

Горана Радаковић
ЕПИСТЕМИЧКЕ ОГРАДЕ У НАУЧНИМ РАДОВИМА
НА ЕНГЛЕСКОМ ЈЕЗИКУ / 203

IV ПРИМЕЊЕНОЛИНИГВИСТИЧКА ПРОУЧАВАЊА

Јована Стевановић
ИМЕНИЦЕ *NOMINA LOCI* У НАСТАВИ СРПСКОГ
ЈЕЗИКА (ЛИНГВОМЕТОДИЧКИ АСПЕКТ) / 217

Нађашиа А. Спасић
ПРИМЕНА И ОПРАВДАНОСТ МОДЕЛА *ОБРНУТЕ УЧИОНИЦЕ* / 227

Марија С. Раковић

САДРЖАЈ И СТРУКТУРА УЏБЕНИКА СРПСКОГ
КАО СТРАНОГ ЈЕЗИКА ЗА А НИВО / 237

Тијана Рабреновић

ПРИМЕНА КОГНИТИВНОЛИНГВИСТИЧКОГ ПРИСТУПА
У НАСТАВИ ЕНГЛЕСКОГ ЈЕЗИКА: СТУДИЈА СЛУЧАЈА
ФРАЗНИХ ГЛАГОЛА СА ПАРТИКУЛОМ *UP* / 249

Сандра Миладиновић

РЕЛЕВАНТНОСТ ТЕОРИЈЕ ВИШЕСТРУКИХ ИНТЕЛИГЕНЦИЈА
ЗА НАСТАВУ СТРАНИХ ЈЕЗИКА / 261

Стефан М. Ковљанин

ПСИХОТИПОЛОШКА БЛИСКОСТ И ЛЕКСИЧКИ ТРАНСФЕР:
СЛУЧАЈ КАТАЛОНСКОГ КАО ИЗБОРНОГ ЈЕЗИКА НА
ФИЛОЛОШКОМ ФАКУЛТЕТУ У БЕОГРАДУ / 269

V АНАЛИЗА ДИСКУРСА И ТРАНСЛАТОЛОГИЈА

Катјарина Субановић

ЛИНГВИСТИЧКО ПОНАШАЊЕ ЖЕНА У ОДНОСУ НА ПСОВАЊЕ / 283

Јелена Кишиновић

ПРОШЛА ВРЕМЕНА У РОМАНУ *СТРАНАЦ* АЛБЕРА КАМИЈА
И ЊЕГОВОМ ПРЕВОДНОМ ЕКВИВАЛЕНТУ / 291

БИОГРАФИЈЕ АУТОРА / 303

Катарина Субановић¹
Крађујевац

ЛИНГВИСТИЧКО ПОНАШАЊЕ ЖЕНА У ОДНОСУ НА ПСОВАЊЕ

Рад је заснован на поредбеној анализи лингвистичког понашања жена и мушкараца, а као предмет анализе изабрали смо специфични феномен 'псовке'. Циљ овог рада био је да квантитативно установимо фреквентност употребе псовки у женском и мушком говору кроз различите конверзационе контексте (у хомогеним и хетерогеним групама), потом да путем транскрибованог звучног записа анализирамо и типолошки одредимо врсте псовки према Традгиловој и Андерсоновој категоризацији псовки. На крају, валидност истраживања употпуњујемо анкетним упитником којим смо испитали женску и мушку популацију из нашег узорка о ставу према лингвистичком понашању жена и мушкараца, када су псовке у питању. Резултати истраживања показују одсупање од владајућег мишљења да жене мање квантитативно псују од мушкараца и да контекст има значајан удео у употреби псовки у разговору жена и мушкараца.

Кључне речи: социолингвистика, псовка, дискурс, женски говор, мушки говор

1. Увод

Наслов овог рада указује на родну подељеност, а она рефлектује различите улоге мушкараца и жена у друштву, разлике у кодексима понашања, моћи, као и разлике у друштвеном положају. Социолингвисткиња Џенет Хоумс (2000) сматра да мушкарци и жене другачије говоре – лингвистичке форме које они користе се у многим срединама разликују до одређене границе. Због тога ћемо се у овом раду позабавити питањем како жене користе језик и то у односу на псовање.

Данко Шипка тврди следеће: „поље опсцених речи је у највећој мери *terra incognita*, не само у сербокroatистици, него и у глобалним размерама” (Шипка 1999: 23), и предлаже два главна узрока која су довела до оваквог стања. Први је, како наводи, забрањивачка друштвена норма услед које оваква врста истраживања наилази на ругло. Због тога се аутори суочавају са стидом, као и са чињеницом да се њихов рад сматра неозбиљним. Други разлог због кога је ова врста истраживања занемарена јесте слаба применљивост резултата. Ово је посебно тачно у патријархалним и затвореним срединама. (Шипка 1999: 23–24) Узевши у обзир занемареност истраживања псовки, као и чињеницу да се оне чују у свакодневном говору људи, наведена тематика заслужује подробнију анализу јер представља актуелну појаву у нашем друштву.

Главни задаци овог рада су испитивање става девојака и момака са српског говорног подручја према коришћењу опсцених речи, затим утврђивање учесталости употребе псовки код мушкараца и жена из нашег узорка у различитим контекстуалним ситуацијама, као и дистрибуција употребљених опсцених речи коришћењем типолошке категоризације Андерсона и Традгила (1990), коју ћемо детаљно описати у неком од наредних поглавља. Пошто се утврђивањем ставова могу предвидети тенденције у понашању (Рот 2003 у: Грубор 2014: 114), поред

1 katarinasubanovic@gmail.com

главних задатака које смо раније поменули, упоредићемо ставове једног дела испитаника са њиховим конкретним лингвистичким понашањем, те проверити да ли између мишљења и понашања испитаника постоји доследност.

2. Кратак осврт на теорије о лингвистичком понашању жена

Језик жена приближнији је стандарду и самим тим се сматра правилнијим него језик мушкараца. Хоумс предлаже четири објашњења таквог женског лингвистичког понашања:

- Жене као заштитнице друштва и правих вредности

Овакав став укоренењен је у традицији и вредности многих европских друштава. Од раног детињства, девојчицама није дозвољено да користе псовке, док се дечама такво понашање толерише, или се чак сматра забавним. Када одрасту, жене настављају да воде рачуна о језику, посебно у присуству деце јер служе као узор. (Хоумс 2000: 158)

- Објашњење друштвеног сталежа

Жене су свесније утицаја који језик има да се стекне статус у друштву. Будући да у многим срединама жене не заузимају жељени друштвени положај, оне користе стандардни језик као средство да се успну на друштвеној лествици, пошто је он одлика вишег сталежа (Хоумс 2000: 157). Мушкарци се, с друге стране, не суочавају са овим проблемом јер су друштва патријархална и они уживају већи углед од жена.

- Жене као подређени пол

Жене су подређене мушкарцима и зато се од њих очекује да им указују поштовање. Језик, који подразумева лингвистичке стратегије за исказивање љубазности, јесте један од најпогоднијих начина да се исказе поштовање. (Хоумс 2000: 159)

- Псовање је *мачо*

Да би мушкарци били *мачо*, они користе колоквијални језик: скраћенице, сленг, риме, као и опцене речи. (Хоумс 2000: 160) Они имају позитивно мишљење о псовкама:

„Иако се сматра да коришћење псовки одликује лоше понашање, оскудно образовање, као и лингвистичку осиромашеност, мушкарци су нарочито доведени у искушење да користе опцене речи будући да се оне доводе у везу са позитивним вредностима попут независности, природности и енергичности.“ (Ljung 1986 у: Marsden 2009: 4)

Узевши у обзир теорије Хоумс и Љунга, мушкарци показују већу тенденцију ка употреби вернакулара као и псовки. Због тога, полазна тачка овог истраживачког рада је да жене користе псовке мање од мушкараца у свим контекстима, и у родно хомогеним и у родно хетерогеним групама.

3. Методологија

Рад је уводног карактера и пружа могући основ за будућа истраживања из ове области. Ово истраживање нема за циљ да добијене резултате генерализује на ширу популацију, већ се они односе на испитани узорак. Будуће истраживање може укључити већи број испитаника како би се квалитативним путем утврдиле тенденције према коришћењу псовки у женском говору.

3.1 Узорак

У истраживању је учествовало 38 испитаника узраста 23 до 25 година са српског говорног подручја са подједнаком заступљеношћу оба пола. Узевши у обзир да се у овом раду бавимо употребом псовки, националост је била предуслов за учествовање у истраживању јер опсцене речи представљају културолошко наслеђе једног народа. Сви испитаници су факултетски образовани (завршна година основних академских студија или прва година мастер академских студија). Испитаници представљају млађе, факултетски образовано становништво и то зато што смо желели да утврдимо да ли су претходно поменуте теорије о лингвистичком понашању жена применљиве на млађи, образовани узорак модерног времена.

3.2 Ток истраживања и коришћени инструменти

Подаци који се користе у овом истраживању сакупљани су током фебруара и марта 2018. године у Крагујевцу. Као инструменти истраживања коришћени су упитник, као и звучни записи разговора у родно хомогеним и хетерогеним групама. Разлог одабира ових инструмената је то што смо желели да прво утврдимо став испитаника према коришћењу псовки, а потом да установимо да ли се у различитим контекстуалним ситуацијама испитаници понашају у складу са одговорима које су дали у упитнику.

Упитник се састојао из десет питања и имао је за циљ да утврди: (1) навике испитаника у коришћењу псовки, (2) искуства која су допринела тим навикама и (3) ставове испитаника о псовању, као и људима који користе опсцене речи. Упитник су попуњавале две групе људи. Прву групу чинило је 30 испитаника са подједнаком заступљеношћу оба пола. Резултати добијени у овој групи илустровале општи став узорка о псовању. Другу групу чинило је 8 испитаника чији су разговори снимани, а уз помоћ резултата добијених у овој групи покушаћемо да утврдимо да ли међу одговорима испитаника и њиховог лингвистичког понашања постоји доследност. За анализу добијених података у овој групи коришћена је квалитативна анализа.

Звучни записи снимани су у три групе: у две родно хомогене и једној родно хетерогеној. Родно хомогене групе састојале су се из четири члана, од којих је по један знао за спровођење истраживања и био задужен за снимање разговора. У родно хетерогеној групи било је укупно пет чланова, од тога три женска и два мушка члана. У овој групи једна чланица је знала за спровођење истраживања и била је задужена за снимање разговора. Сакуљено је око 92 минута звучног материјала, који је забележен уз помоћ мобилног телефона. Делови релевантни за ово истраживање (они који садрже псовке) су потом транскрибовани. Снимање је обављено тајно јер је циљ овог метода добијање аутентичног материјала. Након што је снимање обављено, чланови су обавештени о истраживању и дали су своју дозволу за коришћење добијеног материјала у овој студији. За анализирање података добијених овом методом коришћене су квантитативна и квалитативна анализа.

4. Приказ добијених резултата и дискусија

Питања смо поделили у три тематске категорије објашњене у претходном поглављу ради лакшег представљања резултата.

4.1 Питања везана за навике испитаника у коришћењу псовки

На питање које је имало за циљ да утврди колико просечно у току дана испитаници користе псовке, добили смо следеће одговоре:

	Мушкарци	Жене
Не псујем уопште	/	2
Врло мало	6	6
Често	6	5
Псујем стално	3	2

Испитаници су показали прилично уједначен став у погледу овог питања.

Друго питање из ове тематске групе имало је за циљ да утврди разлоге услед којих испитаници користе опцене речи:

	Мушкарци	Жене
Псујем када сам бесан/на	5	9
Псујем како бих увредио/ла саговорника	/	/
Псујем у шали	4	2
Псовке су део мог свакодневног изражавања и не постоји посебан разлог	6	2
У свум претходно наведеним ситуацијама	1	2
Други разлог (наведите):	/	/

И мушкарци и жене из нашег узорка показали су да највећу тенденцију ка псовању показују када су бесни. Такође, ни мушкарци ни жене из нашег узорка не употребљавају опцене речи како би увредили саговорника.

Треће питање односи се на ситуације у којима испитаници користе псовке. Једна трећина испитаних мушкараца води рачуна о томе да псовке користе када су окружени мушкарцима, док су се преостале две трећине изјасниле да им пол није битан и да псују када желе. Жене су одговориле једногласно – свих тринаест жена које су одговарале на ово питање користе псовке када то желе, без обзира на пол којим су окружене. Дакле, ни мушкарцима ни женама из нашег узорка пол није одлучујући фактор када је коришћење опцених речи у питању.

4.2 Питања у вези са искуством која су допринела навикама у псовању

На питање које је за циљ имало да утврди да ли је испитанике неко критиковао или их критикује док користе псовке, једанаесторо мушкараца је одговорило негативно, а четири позитивно. Испитаници мушког пола који су одговорили позитивно, наводили су да су то (били) родитељи и да би их прекорили кад год би употребили опцену реч или кад би постали „баш креативни”. На исто питање, шест жена је одговорило негативно, а седам позитивно. Особе које су испитаницама скретале пажњу када опсују су углавном родитељи (и то најчешће мајке), а ситуације које су најчешће наводиле су када „претерају са псовањем”. Било је и оних које су тврдиле да су завршиле језик и књижевност и да су родитељи сматрали да је коришћење опцених речи у њиховом случају недопустиво. Из прикупљених података можемо закључити да су испитанице више критико-

ване при коришћењу псовки него испитаници, а у случају оба пола, највише критика је упућено од стране родитеља.

4.3 Питања у вези са ставовима испитаника према псовању и људима који користе псовке

Првим питањем покушали смо да утврдимо да ли према мишљењу нашег узорка мушкарци или жене више користе опцене речи у говору. Мушки испитаници су били прилично подељених ставова: шест испитаника сматра да мушкарци псују више од жена, других шест сматра да оба пола подједнако користе псовке, док три мушкарца сматра да су жене те које показују већу тенденцију према коришћењу псовки. Разлози којим су поткрепили своје одговоре везани су за субјективни доживљај, јер већина испитаника тврди да су до таквог закључка дошли личним искуством. Са друге стране, испитанице су поново показале прилично уједначено мишљење: дванаест од петнаест жена сматра да се псовке подједнако користе у случају оба пола. Разлози које су наводиле су да је псовање одлика нечијег карактера, а не пола, као и да постоји знатна разлика у погледу прошлости и садашњости. Раније су жене биле осуђиване услед коришћења непримереног језика, док данас оне имају једнака права као мушкарци. Такође, испитанице сматрају да је веровање да мушкарци псују више стереотип.

Велики део узорка, 10 жена и 12 мушкараца, изразило је неслагање са тврдњом да немају лепо мишљење о људима који користе псовке. Разлози којима су поткрепили своје мишљење су да коришћење псовки не значи нужно да је особа лоша или вулгарна, да псовање није особина према којој испитаници формирају мишљење о особи, да се псовке свакодневно користе и да би слагање са овом тврдњом било лицемерно, као и да опцене речи наглашавају емоцију коју саговорник покушава да пренесе и да њихова употреба често захтева креативност и способност апстрактног мишљења.

4.4 Анализа звучног материјала

Као што је већ напоменуто, други део истраживања односио се на испитавање доследности између ставова која је исказала друга група испитаника и њиховог лингвистичког понашања. Пре него што представимо резултате, дефинисаћемо термин *псовка* ради њене лакше идентификације. Такође, приказаћемо Андерсонову и Традгилову типолошку категоризацију псовки према којој смо утврдили дистрибуцију употребљених опцених речи. За анализу овог дела истраживања, поред квантитативне, коришћена је и квалитативна анализа, што може бити и једно од ограничења истраживања „јер сама природа ове анализе доноси извесну дозу субјективности у смислу прожимања личног искуства, претходно стечених знања и навика, као и личних карактеристика” (Грубор 2014: 116)

Псовка је дефинисана као „непристојна, погрдна реч (или устаљена група речи), употребљена у љутњи, гневу (или без разлога), која се обично упућује некоме као увреда” (Речник српскога језика 2007: 1090). Узевши у обзир ову дефиницију, псовке смо разврстали према поменутој типолошкој категоризацији на (1) *експресивне* (енг. *expletive*): изговорене услед емотивног набоја и које нису усмерене ка другима; (2) *погрдне* (енг. *abusive*)²: изговорене у намери да повреде

² За потребе овог рада извршена је модификација погрдних псовки из коришћене типолошке категоризације. Пошто су разговори снимани у групама блиских пријатеља, није долазило до

слушаоца; (3) *шалтве* (енг. *humorous*): изгледају као погрдне, али имају потпуно супротан циљ; (4) *пошићалице* (енг. *auxiliary*): ничим нису подстакнуте – псовање је начин говора. (Andersson and Trudgill 1990 у: Marsden 2009: 5).

У погледу броја употребљених псовки, у групи мушкараца искоришћене су само 3 псовке и све три припадају групи поштапалица:

- 1) Можеш да им причаш да су Срби, они ће те отерају у *пичку мајтерину* и то је то.
- 2) А: То сам и ја чуо... Да је Милошевић *сјеб’о* нешто...
Б: Брате... Неће они да пусте... Да ћуте... Да их овај све побије тамо... Па не може брате...
А: Он је ту *сјеб’о* нешто...

У женској су искоришћене 22 псовке, и испитанице су показале највећу тенденцију према употреби поштапалица (чак 21/22 су могле да се сврстају у ову категорију).

- 3) *Боли нас курац*, из Дубаија су. *Боли нас курац*, из Дубаија су.
- 4) Е онда ћутиш и *не кењаш*.
- 5) Сто посто... Он се више *уср’о*... Они су бре... *Пичкице*... Он се више *уср’о* него ти. Мајке ми моје.
- 6) Вероватно је мислио да сам *дебил* неки глупави.
- 7) Тајна трећег спрата је да изнајмиш *куравелу* и одеш с’ њом на...

Примери 3) и 4) представљају поштапалице. У петом, глагол *усрати се* употребљен је уместо глагола *ушлаши се* и такође се сврстава у категорију поштапалица. *Пичкице* се у овом контексту може протумачити као поштапалица, и сматра се вулгарним еквивалентом речи *кукавица*. Такође, може се истовремено сматрати и вулгарном псовком јер има за циљ да увреди особу о којој су особе женског пола из узорка разговарале. Пример 6) такође илуструје вулгарну псовку, а псовка у седмом примеру се истовремено сматра вулгарном, али и шалтовом, што се дало закључити из ширег, ситуационог контекста с обзиром на то да је псовка изговорена кроз смех.

У родно хетерогеној групи, изговорено је укупно 26 опсцених речи и то 15 од стране жена и 11 од стране мушкараца. Као и у претходним групама, и у овој групи је било највише поштапалица (19/26).

- 8) Ти тад рађаш децу... Јер то онда они нису знали, контрола трудноће, *курац-палац* у шесне’стој години.
- 9) Ајде сад да *не серем*, ал’ ово ствано...
- 10) Ја бих те отерала у *пичку мајтерину*.
- 11) *Не сери* бре.
- 12) А чекај, те које врискају у колу су *фуксе*?
- 13) Нема шта да пита онда... Види га овај мој *слејаци*.

скуоба, те саговорници нису упућивали псовке једни другима. У нашем раду, погрдне псовке се односе на оне које су испитанице користили када су говорили о трећим лицима.

- 14) Лук црни, семе му је као ова рибица мала. И сад, деда купи 5 или 6 кила тога...
И сад, замислите 6 кила ових *мудића*... И побадаш једно по једно овако...

Примери 8) и 9) припадају категорији поштапалица. Примери 10) и 11) показују да једна псовка може истовремено бити сврстана у више различитих категорија у зависности од контекста и псовке илустроване овим примерима сврставамо у категорије поштапалица, као и вулгарних и експресивних псовки. Псовке у дванаестом и тринаестом примеру припадају категорији вулгарних, а она искоришћена у 14. примеру илуструје шаљиву опцену реч и потврђује став једног од испитаних који сматра да је за употребу опценених речи често потребна креативност.

5. Закључак

Узевши у обзир резултате истраживања, стиче се утисак да су одговори који су имали за циљ да испитају општи став нашег узорка о псовању прилично уједначени. Стога, можемо закључити да пол нема одлучујућу улогу када је мишљење испитаника о овој теми у питању. Можда би, са друге стране, други фактори попут разлике у образовању, годинама, или националности, обичајима и култури узорка довели до другачијег исхода истраживања.

У нашем истраживању, већу тенденцију према коришћењу псовки показале су жене. Ако се осврнемо на одговоре друге групе испитаника које смо прикупили у упитнику, такав исход није изненађујућ: само један мушкарац тврди да псује често, док су исто потврдиле 3 испитанице и то 2 тврде да псовке користе стално. Занимљиво је да само један испитаник из ове групе верује да су жене те које више користе псовке, док звучни записи сугеришу супротно. Несклад се, такође, може прметити када су у питању ситуације у којима испитаници псују. Подаци прикупљени уз помоћ званичних записа показују да се највећи број опценених израза, у свим групама, може сврстати у поштапалице. Са друге стране, подаци прикупљени у упитнику показују да већина испитаника (5/8) користи псовке када су бесни/е. Проблем који се може уочити приликом овакве класификације опценених израза је тај што једна псовка може истовремено припадати различитим категоријама, а то се може закључити само из контекста.

Дакле, од круцијалног је значаја узети у обзир контекст при доношењу оваквих закључака. У групи сачињеној од мушкараца, теме о којој су испитаници дискутовали биле су историја и политика. Жене су, са друге стране, разговарале о интимнијим темама (које су у том тренутку биле извор фрустрације и незадовољства), те се стога то може сматрати разлогом због ког су оне искористиле знатно више опценених речи од мушких испитаника. Обе групе чинили су блиски пријатељи, тако да ограничења у виду присуства непознатих, старијих или људи од ауторитета није било.

Испитанице су и у хетерогеној групи проказале већу наклоност према употреби псовки. Разлог за овакав исход може бити то да је у хетерогеној групи било више испитаница (3) него испитаника (2). Ако се, међутим, осврнемо на одговоре ове групе које смо прикупили у упитнику, видећемо да сви испитаници тврде да псују када то желе и да за њих пол којим им су окружени не представља одлучујућу фактор.

Резултате треба условно прихватити јер се односе искључиво на испитани узорак и с обзиром на то да су интерпретирани уз помоћ квалитативне анализе, као што је већ напоменуто, не могу се применити на читаву популацију Србије.

Још једно од ограничења овог рада је мали број испитаника, те се из ових разлога рад сматра полазном тачком наредног истраживања.

Основни закључак је да наведеној тематици треба приступити из другачијег угла у односу на традиционалне ставове елабориране у уводном и теоријском телу овог рада. Проблем лежи у томе што не постоји универзални став мушкараца или жена када је реч о употреби опцених речи у свакодневном говору. Псовање је ствар личног укуса и избора. Уврежено мишљење да жене не користе опцене речи, као и да је њихов језик ближи стандарду је традиционално, према нашем узорку.

Литература

- Главач 2006: Б. Главач, *Псовке*, Нови Сад: Прометеј.
- Грубор 2014: Ј. Грубор, Родно означене лексеме за називе занимања, звања и титула у српском језику, Крагујевац: *Наслеђе*, 27, Крагујевац 113–125.
- Љунг 1986: М. Ljung, *Om Svordomar*, Stockholm: Akademiliteratur.
- Marsden, E. *What the Fuck? An analysis of Swearing in Casual Conversation*, дипломски рад <https://www.academia.edu/3871040/What_the_Fuck_An_Analysis_of_Swearing_in_Casual_Conversation> 19. 12. 2017.
- Традгил, Андерсон, 1990: Р. Trudgill, L. Andersson, *Bad Language*, Oxford: Basil Blackwell Limited.
- Речник српскога језика. 2007. Вујанић, М. и сар. (ур.). Нови Сад: Матица српска.
- Рот 2003: N. Rot, *Osnovi socijalne psihologije*, Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva.
- Хоумс 2000: J. Holmes, *An Introduction to Sociolinguistics*, Harlow: Longman.
- Шипка 1999: Д. Шипка, *Опцене речи у српском језику*, Београд: ЦПЛ.

LINGUISTIC BEHAVIOUR OF WOMEN IN RELATION TO SWEARING

Summary

The paper is based on a contrastive analysis of the linguistic behaviour between men and women, and a specific phenomenon 'swear word' was chosen as the subject of the analysis. The objective of this paper is to quantitatively determine the frequency of use of swear words in female and male speech through different conversational contexts (in homogenous and heterogeneous groups), then to analyse and typologically determine types of swear words according to Trudgill and Andersson's categorisation of swear words through a transcribed recording. Eventually, the validity of the study was completed with a questionnaire which examined the attitudes of male and female population from our study about linguistic behaviour of men and women, in the case of swearing. The results of the study show a deviation from the generally accepted attitude that women swear less than men, and that context plays a crucial role when it comes to the use of swear words in the language of women and men.

Key words: sociolinguistics, swear word, discourse, female speech, male speech

Katarina Subanović